

ОЦІНЮВАННЯ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

*Тютюнник Ю. М., к.е.н., доцент, Тютюнник С. В.,
к.е.н., доцент, Полтавська державна аграрна академія*

У статті «Оцінювання кредитоспроможності суб'єктів малого підприємництва» Тютюнника Ю. М. і Тютюнник С. В. розглядається місце суб'єктів малого підприємництва в розвитку економіки Полтавської області за період 2010-2013 років. Доведена важливість та запропонована методична послідовність оцінювання кредитоспроможності малих підприємств за інформацією Фінансового звіту (Спрощеного фінансового звіту) 2014 р., яка включає вибір багатofакторних моделей визначення інтегрального показника фінансового стану боржника – юридичної особи, порядок розрахунку системи фінансових коефіцієнтів, встановлення класу кредитоспроможності позичальника – малого підприємства.

In the article «Assessment of creditworthiness of small businesses» Tyutyunnyk Y. M. and Tyutyunnyk S. V. observe the place of small businesses in the economy of the Poltava region for the period 2010-2013. The significance is proved and the methodical sequence of small business creditworthiness evaluation is proposed according to the Financial statements (Simplified financial statements) in 2014, which includes a choice of multivariate models to define the integral index of financial condition of the debtor – legal entity, order payment systems of financial coefficients, establishing class creditworthiness of the borrower – small enterprise.

Постановка проблеми. У ринкових економічних умовах обставини об'єктивно змушують суб'єктів господарювання підвищувати ефективність виробництва і конкурентоспроможність продукції, що можливо лише за достатньої забезпеченості фінансовими ресурсами. Оскільки далеко не кожне підприємство має в своєму розпорядженні обсяг коштів, необхідних для

практичного втілення того чи іншого проекту, постає питання залучення додаткових джерел, у тому числі кредитних ресурсів.

Фінансовий аналіз є важливою складовою оцінювання комерційними банками кредитоспроможності позичальників. Кредитоспроможність – це одна з умов виникнення і здійснення кредитних відносин, які виникають між банком (кредитором) і суб'єктом підприємницької діяльності (боржником) із приводу надання кредитором позички на умовах її повернення у відповідний строк зі сплатою процентів. У «Положенні про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями» (далі – Положення НБУ) наводиться таке визначення: «кредитоспроможність – наявність у боржника (контрагента банку) передумов для проведення кредитних операцій і його спроможність повернути борг у повному обсязі та в обумовлені договором строки» [3].

Активний розвиток суб'єктів малого підприємництва вимагає створення чітких, зрозумілих методик аналітичних оцінок їх фінансово-економічного стану, практична реалізація яких забезпечить оперативність у прийнятті управлінських рішень. Актуальність вирішення цих питань посилюється в умовах переходу з 2014 р. суб'єктів малого підприємництва на складання Фінансового звіту (Спрощеного фінансового звіту) в складі форми № 1-м (мс) «Баланс» і форми № 2-м (мс) «Звіт про фінансові результати» з урахуванням вимог НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [2] і П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методологічні та прикладні аспекти аналізу фінансового стану суб'єктів господарювання достатньо широко висвітлені в нормативних документах, а також науковій та навчально-методичній літературі. Узагальнення з даної проблематики засвідчило, що вагомий внесок у теорію та практику аналізу кредитоспроможності підприємств зробили Ф. Ф. Бутинець, Г. І. Кіндрацька, М. Р. Ковбасюк, Л. А. Лахтіонова, О. В. Павловська, В. О. Подольська, Г. В. Савицька, Ю. С. Цал-Цалко, М. Г. Чумаченко, Н. П. Шморгун та інші вчені-економісти.

Водночас окремі аспекти оцінювання фінансового стану боржників – юридичних осіб потребують подальших досліджень, зокрема щодо врахування галузевих особливостей і розмірів підприємств (великі, середні або малі). Крім того, сучасна нормативно-методична база з даної проблематики, зокрема Положення НБУ [3], містить методики розрахунку фінансових коефіцієнтів за інформацією фінансової звітності 2012 р., але ж підприємства з 2013 р. (суб'єкти малого підприємництва – з 2014 р.) складають фінансову звітність відповідно до вимог НП(С)БО 1.

Постановка завдання. Мета дослідження – обґрунтування методичної послідовності оцінювання кредитоспроможності суб'єктів малого підприємництва за інформацією Фінансового звіту (Спрощеного фінансового звіту) 2014 р. Джерелами інформації для загальної характеристики динаміки розвитку малих підприємств слугували зведені статистичні матеріали по суб'єктах малого підприємництва Полтавської області за період 2010-2013 рр. Дослідження виконано з використанням таких економіко-статистичних методів, як монографічного, відносних величин (коефіцієнтів), багатофакторного дискримінантного моделювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Статистичні дані за 2010-2013 роки щодо основних показників діяльності підприємств за їх розмірами (табл. 1) розраховано за критеріями великих, середніх, малих та мікропідприємств, визначеними у Господарському кодексі України [1] в редакції від 22.03.2012 р., а саме:

- малі підприємства – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України;

- мікропідприємства – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 10 осіб та річний дохід від будь-

якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 2 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України.

Таблиця 1

Основні показники розвитку малих підприємств Полтавської області¹

Показники	Роки			
	2010	2011	2012	2013
Малі підприємства: одиниць	8865	8943	9108	9519
відсотків до загальної кількості підприємств	92,7	92,9	93,2	94,0
на 10 тис. наявного населення, одиниць	59	60	62	65
У тому числі мікропідприємства: одиниць	7352	7400	7542	8001
відсотків до загальної кількості підприємств	76,9	76,8	77,2	79,0
на 10 тис. наявного населення, одиниць	49	50	51	55
Відсотків до загальної кількості зайнятих працівників: малі підприємства	24,6	23,7	23,6	23,4
у тому числі мікропідприємства	9,3	9,0	8,9	8,8
Відсотків до загального обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг): малі підприємства	14,1	13,6	14,2	14,7
у тому числі мікропідприємства	5,3	5,0	4,7	4,8

1. Розраховано за даними: [5, с. 196-197].

Динаміка основних показників розвитку суб'єктів малого підприємництва (табл. 1) свідчить, що вони відіграють стабільно важливу роль у розвитку економіки Полтавської області. Подальший розвиток таких підприємств значною мірою залежатиме від ефективної взаємодії з банківською системою щодо довго- та короткострокового кредитування. Умовою ж цього є стійкий фінансовий стан і високий рівень кредитоспроможності позичальника.

Відповідно до Положення НБУ [3] банк здійснює оцінювання фінансового стану юридичної особи, якій надано кредит, шляхом розрахунку інтегрального показника фінансового стану боржника – юридичної особи із застосуванням багатофакторної дискримінантної моделі:

$$Z = a_1 \times K_1 + a_2 \times K_2 + a_3 \times K_3 + a_4 \times K_4 + a_5 \times K_5 + \dots + a_n \times K_n - a_0, \quad (1)$$

де Z – інтегральний показник;

$K_1, K_2, \dots, K_n$ – фінансові коефіцієнти, що визначаються на підставі даних фінансової звітності боржника – юридичної особи для великого або середнього підприємства. Для малого підприємства замість зазначених коефіцієнтів застосовуються коефіцієнти $MK_1, MK_2, \dots, MK_n$;

$a_1, a_2, \dots, a_n$ – параметри, що визначаються з урахуванням вагомості та розрядності фінансових коефіцієнтів і щороку актуалізуються НБУ на підставі даних фінансової звітності боржників – юридичних осіб.

Алгоритм оцінювання фінансового стану боржника – юридичної особи може включати такі взаємопов’язані етапи.

1. Виходячи з належності підприємства відповідно до законодавства України до великого, середнього або малого та виду його економічної діяльності, обирається модель розрахунку інтегрального показника фінансового стану боржника – юридичної особи (табл. 2).

Таблиця 2

**Моделі розрахунку інтегрального показника фінансового стану
боржника – юридичної особи (для малого підприємства)**

Групи видів економічної діяльності	Моделі
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство: секція А (розділи 01-03)	$Z=0,02 \times MK_1 + 0,02 \times MK_2 + 1,5 \times MK_3 + 0,6 \times MK_7 + 2,6 \times MK_8 + 0,008 \times MK_9 - 1,1$
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів: секція С (розділи 10-12)	$Z=0,01 \times MK_1 + 0,03 \times MK_2 + 2,2 \times MK_3 + 0,03 \times MK_4 + 0,95 \times MK_7 + 1,3 \times MK_8 + 0,06 \times MK_9 + 0,2 \times MK_{10} - 0,7$
Переробна промисловість: секція С (розділи 13-18, 31, 32)	$Z=0,03 \times MK_2 + 1,95 \times MK_3 + 0,01 \times MK_4 + 0,002 \times MK_6 + 2,5 \times MK_7 + 0,8 \times MK_8 + 0,05 \times MK_9 - 0,9$
Добувна промисловість і розроблення кар’єрів: секція В (розділи 05-09); переробна промисловість: секція С (розділи 19-30, 33); постачання електроенергії, газу: секція D (розділ 35); водопостачання, каналізація: секція Е (розділи 36-39)	$Z=0,01 \times MK_1 + 2,42 \times MK_3 + 0,01 \times MK_4 + 0,05 \times MK_7 + 1,35 \times MK_8 + 0,05 \times MK_9 - 0,7$
Будівництво: секція F (розділи 41-43)	$Z=0,02 \times MK_1 + 2,2 \times MK_3 + 0,001 \times MK_5 + 0,01 \times MK_6 + 0,009 \times MK_7 + 1,4 \times MK_8 + 0,2 \times MK_{10} - 0,27$
Оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів: секція G (розділи 45-47); тимчасове розміщування й організація харчування: секція I (розділи 55, 56)	$Z=0,03 \times MK_1 + 1,85 \times MK_3 + 0,004 \times MK_4 + 0,001 \times MK_5 + 0,1 \times MK_6 + 0,2 \times MK_7 + 2,2 \times MK_8 + 0,009 \times MK_9 - 0,35$
Транспорт, складське господарство, поштова та кур’єрська діяльність: секція H (розділи 49-53); електрозв’язок: секція J (розділ 61)	$Z=0,04 \times MK_1 + 0,01 \times MK_2 + 1,8 \times MK_3 + 0,002 \times MK_5 + 0,6 \times MK_6 + 0,85 \times MK_7 + 1,7 \times MK_8 + 0,03 \times MK_9 - 0,8$
Фінансова та страхова діяльність (крім банків): секція K (розділи 64-66)	$Z=0,02 \times MK_1 + 1,7 \times MK_3 + 0,001 \times MK_4 + 0,001 \times MK_5 + 0,15 \times MK_6 + 3,1 \times MK_8 + 0,02 \times MK_9 - 0,4$
Інформація та телекомунікації: секція J (розділи 58-60, 62, 63); інші операції та послуги: секції L-U (розділи 68-99)	$Z=0,01 \times MK_1 + 1,92 \times MK_3 + 0,01 \times MK_6 + 0,02 \times MK_7 + 1,2 \times MK_8 + 0,01 \times MK_9 - 0,35$

Банк визначає вид економічної діяльності підприємства згідно з Класифікацією видів економічної діяльності ДК 009:2010 на підставі наданого ним розшифрування даних форми № 2-м (2-мс) «Звіт про фінансові результати» (рядок 2000) річної фінансової звітності боржника – юридичної особи за останній звітний період щодо структури доходів, виходячи з максимального значення частки доходу від певного виду діяльності в загальному обсязі чистого доходу, отриманого від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

2. За даними фінансової звітності підприємства розраховуються фінансові коефіцієнти, які використовуються для визначення інтегрального показника фінансового стану боржника – юридичної особи (табл. 3).

Таблиця 3

Фінансові коефіцієнти для розрахунку інтегрального показника фінансового стану боржника – юридичної особи (для малого підприємства)

Фінансовий коефіцієнт	Характеристика	Формула розрахунку	Алгоритм розрахунку (рядки)
1	2	3	4
1. МК ₁ – коефіцієнт покриття (ліквідність третього ступеня)	Здатність підприємства покривати поточні зобов'язання оборотними активами	$\frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}}$	Ф. № 1-м (1-мс): $\frac{1095, \text{ гр.4}}{1695, \text{ гр.4}}$
2. МК ₂ – проміжний коефіцієнт покриття	Здатність підприємства розраховуватися за своїми поточними зобов'язаннями монетарними оборотними активами. Характеризує очікувану платоспроможність боржника в короткостроковому періоді	$\frac{\text{Монетарні оборотні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}}$	Ф. № 1-м: $\frac{(1125+1160+1165), \text{ гр.4}}{1695, \text{ гр.4}}$ або Ф. № 1-мс: $\frac{(1155+1165), \text{ гр.4}}{1695, \text{ гр.4}}$
3. МК ₃ – коефіцієнт фінансової незалежності	Частка власного капіталу в загальному обсязі джерел фінансування. Характеризує ступінь залежності підприємства від позичкових джерел фінансування	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Валюта балансу (пасив)}}$	Ф. № 1-м (1-мс): $\frac{1495, \text{ гр.4}}{1900, \text{ гр.4}}$
4. МК ₄ – коефіцієнт покриття необоротних активів власним капіталом	Рівень фінансування необоротних (довгострокових) активів за рахунок власного капіталу підприємства	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Необоротні активи}}$	Ф. № 1-м (1-мс): $\frac{1495, \text{ гр.4}}{1095, \text{ гр.4}}$
5. МК ₅ – коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Здатність підприємства розраховуватися за кредиторською заборгованістю за товари, роботи, послуги виручкою від реалізації продукції	$\frac{\text{Чиста виручка від реалізації}}{\text{Кредиторська заборгованість}}$	Ф. № 2-м (2-мс): $\frac{2000, \text{ гр.3}}{\text{Ф. № 1-м (1-мс): } (1615, \text{ гр.3} + 1615, \text{ гр.4}) \div 2}$

1	2	3	4
6. МК ₆ – коефіцієнт рентабельності продажу за фінансовим результатом від операційної діяльності	Характеризує рентабельність продажу за фінансовим результатом від операційної діяльності до оподаткування	Фінансовий результат від операційної діяльності Чиста виручка від реалізації	Ф. № 2-м: (2000+2120– –2050–2180), гр.3 Ф. № 2-м: 2000, гр.3 або Ф. № 2-мс: (2000–2050), гр.3 Ф. № 2-м: 2000, гр.3
7. МК ₇ – коефіцієнт рентабельності продажу за фінансовим результатом до оподаткування	Характеризує рентабельність продажу за фінансовим результатом до оподаткування	Фінансовий результат до <u>оподаткування</u> Разом доходи	Ф. № 2-м (2-мс): (2290), гр.3 Ф. № 2-м (2-мс): 2280, гр.3
8. МК ₈ – коефіцієнт рентабельності активів за чистим прибутком	Характеризує ефективність використання (рентабельність) активів підприємства	Чистий прибуток (<u>збиток</u>) Валюта балансу (актив)	Ф. № 2-м (2-мс): <u>2350, гр.3</u> Ф. № 1-м (1-мс): (1300, гр.3+1300, гр.4)÷2
9. МК ₉ – коефіцієнт оборотності оборотних активів	Характеризує ефективність використання оборотних активів підприємства	Чиста виручка <u>від реалізації</u> Оборотні активи	Ф. № 2-м (2-мс): <u>2000, гр.3</u> Ф. № 1-м (1-мс): (1195, гр.3+1195, гр.4)÷2
10. МК ₁₀ – коефіцієнт оборотності позичкового капіталу за фінансовим результатом до оподаткування	Здатність підприємства розраховуватися з боргами за рахунок фінансового результату	Фінансовий результат до <u>оподаткування</u> Довгострокові та поточні зобов'язання	Ф. № 2-м (2-мс): (2290), гр.3 Ф. № 1-м (1-мс): (1595+1695), гр.4

Для цілей розрахунку фінансових коефіцієнтів усі показники звітності враховуються зі знаком (+), як це передбачено відповідними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. Зі знаком (–) ураховується лише показник власного капіталу (форма № 1-м (мс) «Баланс», рядок 1495), якщо він має від'ємне значення. Також зі знаком (–) ураховується фінансовий результат у формі збитку.

Із метою уникнення надмірного впливу фінансових коефіцієнтів на інтегральний показник фінансового стану береться до розрахунку їх максимальне значення не більше 100. Якщо під час розрахунку фінансового коефіцієнта знаменник формули дорівнює 0, то під час розрахунку

інтегрального показника береться значення фінансового коефіцієнта, що дорівнює 1 (за винятком фінансових коефіцієнтів МК₆, МК₇, за якими береться значення, що дорівнює 0).

3. Розраховується інтегральний показник фінансового стану боржника – юридичної особи (за моделлю табл. 2).

4. Визначається клас боржника – юридичної особи залежно від значення інтегрального показника з урахуванням величини підприємства (велике, середнє або мале) (табл. 4). Найвищий клас боржника – 1, найнижчий – 9.

Таблиця 4

Визначення класу боржника – юридичної особи для малого підприємства

Види економічної діяльності	Класи				
	клас 1	клас 2	клас 3	клас 4	клас 5
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство: секція А (розділи 01-03)	Більше ніж +1,00	Від +1,00 до +0,50	Від +0,49 до +0,28	Від +0,27 до –0,10	Від –0,11 до –0,45
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів: секція С (розділи 10-12)	Більше ніж +2,00	Від +2,00 до +1,40	Від +1,39 до +1,05	Від +1,04 до +0,55	Від +0,54 до +0,01
Переробна промисловість: секція С (розділи 13-18, 31, 32)	Більше ніж +1,70	Від +1,70 до +1,11	Від +1,10 до +0,81	Від +0,80 до +0,35	Від +0,34 до –0,10
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів: секція В (розділи 05-09); переробна промисловість: секція С (розділи 19-30, 33); постачання електроенергії, газу: секція D (розділ 35); водопостачання, каналізація: секція Е (розділи 36-39)	Більше ніж +2,20	Від +2,20 до +1,25	Від +1,24 до +0,90	Від +0,89 до +0,42	Від +0,41 до –0,05
Будівництво: секція F (розділи 41-43)	Більше ніж +2,10	Від +2,10 до +1,40	Від +1,39 до +0,81	Від +0,80 до +0,53	Від +0,52 до +0,04
Оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів: секція G (розділи 45-47); тимчасове розміщення й організація харчування: секція I (розділи 55, 56)	Більше ніж +1,60	Від +1,60 до +0,96	Від +0,95 до +0,71	Від +0,70 до +0,20	Від +0,19 до –0,24
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність: секція H (розділи 49-53); електрозв'язок: секція J (розділ 61)	Більше ніж +1,40	Від +1,40 до +0,86	Від +0,85 до +0,61	Від +0,60 до +0,20	Від +0,19 до –0,19
Фінансова та страхова діяльність (крім банків): секція K (розділи 64-66)	Більше ніж +2,50	Від +2,50 до +1,51	Від +1,50 до +1,20	Від +1,19 до +0,75	Від +0,74 до +0,32
Інформація та телекомунікації: секція J (розділи 58-60, 62, 63); інші операції та послуги: секції L-U (розділи 68-99)	Більше ніж +1,60	Від +1,60 до +0,98	Від +0,97 до +0,62	Від +0,61 до +0,23	Від +0,22 до –0,20

Види економічної діяльності	Класи			
	клас 6	клас 7	клас 8	клас 9
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство: секція А (розділи 01-03)	Від -0,46 до -0,75	Від -0,76 до -1,26	Від -0,27 до -4,20	Менше ніж -4,20
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів: секція С (розділи 10-12)	Від 0,00 до -0,40	Від -0,41 до -1,10	Від -1,11 до -4,40	Менше ніж -4,40
Переробна промисловість: секція С (розділи 13-18, 31, 32)	Від -0,11 до -0,50	Від -0,51 до -1,14	Від -1,15 до -4,10	Менше ніж -4,10
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів: секція В (розділи 05-09); переробна промисловість: секція С (розділи 19-30, 33); постачання електроенергії, газу: секція D (розділ 35); водопостачання, каналізація: секція Е (розділи 36-39)	Від -0,06 до -0,50	Від -0,51 до -1,20	Від -1,21 до -4,90	Менше ніж -4,90
Будівництво: секція F (розділи 41-43)	Від +0,03 до -0,35	Від -0,36 до -1,10	Від -1,11 до -4,20	Менше ніж -4,20
Оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів: секція G (розділи 45-47); тимчасове розміщування й організація харчування: секція I (розділи 55, 56)	Від -0,25 до -0,59	Від -0,60 до -1,25	Від -1,26 до -5,20	Менше ніж -5,20
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність: секція H (розділи 49-53); електрозв'язок: секція J (розділ 61)	Від -0,20 до -0,50	Від -0,51 до -1,10	Від -1,11 до -4,40	Менше ніж -4,40
Фінансова та страхова діяльність (крім банків): секція K (розділи 64-66)	Від +0,31 до -0,10	Від -0,11 до -0,75	Від -0,76 до -3,40	Менше ніж -3,40
Інформація та телекомунікації: секція J (розділи 58-60, 62, 63); інші операції та послуги: секції L-U (розділи 68-99)	Від -0,21 до -0,55	Від -0,56 до -1,19	Від -1,20 до -4,20	Менше ніж -4,20

Визначений клас кредитоспроможності підприємства є підставою для висновку щодо можливості кредитування та його умов.

Висновки. Одним із найважливіших елементів аналізу кредитоспроможності є оцінювання комерційним банком фінансового стану боржника, на підставі результатів якого визначається його кредитний клас.

Банк визначає кредитоспроможність боржника під час надання кредиту та в разі зміни первісних умов договору, в тому числі пов'язаних із фінансовими труднощами боржника. Банк визначає платоспроможність боржника – юридичної особи (крім банку) протягом строку дії договору з такою періодичністю: якщо боржник відповідно до вимог законодавства складає:

- квартальну і річну фінансову звітність – не рідше ніж один раз на три місяці;
- тільки річну фінансову звітність – не рідше ніж один раз на дванадцять

місяців.

З урахуванням особливостей кредитування в Україні, доцільно застосовувати таку схему оцінювання банком кредитоспроможності боржника – юридичної особи: загальна характеристика боржника → оцінювання фінансового стану боржника шляхом розрахунку інтегрального показника → аналіз ефективності проекту, що кредитується, та оцінювання ризиків, пов'язаних із ним → прийняття рішення про кредитування.

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс України / Закон України № 436-IV від 16.01.2003 р., із змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» / Затверджено наказом Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 р., із змінами [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.

3. Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями / Затверджено постановою Правління Національного банку України № 23 від 25.01.2012 р., із змінами [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>.

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» / Затверджено наказом Міністерства фінансів України № 39 від 25.02.2000 р. (у редакції наказу Міністерства фінансів України № 25 від 24.01.2011 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

5. Статистичний щорічник Полтавської області за 2013 рік / Головне управління статистики у Полтавській області. – Полтава, 2014. – 386 с.